

AKITATAMET NGINA A 2: AMINORE LOLAP

NGUNA IWAPITAE ALOKOKWA KA PEI REK NGIKILYOK KORI NGABERU

1. ANGAARET – Akijaun ka akitanyun, abolya adio ngina itomwanuni ngawat

Esaa: Ngadakikae 30

Nguna elosikinitoe: eyayunete ngikabolyak ngakiro nguna etapito elap ka ekorobe ka aberu alotooma elap.

Ngiboro ngulu iitana: anabolya: kigerok kwapkori kithitya ngikicolongo, ngipicae ngulu itoodiunito elap ka aberu.

Tolakak ngikicolongo kikorebebek ikotere iboikinosi ngitunga iteosi.

Akijaun

1. **Kijau ngikabolyak.**
2. **Ka auruwanut, kiyana nguna ka ngabolyasinei nguna aponi kitiyae ngisabito ngulu alunyar.** Ngaanu nguna itami iyong ikotere ngabolyasinei? Ikibobokinito iyong a? Ai abob nooi anabolyasinei? Ayai idiobore ngini pa icamit iyong a? Ayai idiobore ngini econgakina a? Tolimok ikes akiyanun ngace kedaun ekokwa erae keya nguna ngecamito ikes alimor alo kokwa.
3. **Tolimok** ikes atemar alo kokwasinei angulu alo ngaren, eponio akiyan nguna emineneeoto ngaberu lolap ka ayeun abolya ngina elimorit nguna emineneeoto ngaberu lolap.
4. **Kingit:** Naanu nguna iyenete iyes kotere aminore aberu lolap? Ani kidaut akimor ngatameta ka ikes tolimok atemar isisaunete ikes nguna emineneeoto ngaberu lolap alo kokwa alo ka ngolo moi alo ngaren dang. Nai egeunio mono ka abolya ngina aris kebolyae alo kokwa angolo ke ekingaren.

Abolya ngina ka - Asim

1. **Ageunet.** Tolimok ngitunga ke ekokwa towaa elukuna ikwa ekorebe.
2. **Togeu abolya.** Kingaingaak ngadi kiro nakit a ipeitunganan. Mati erae ngakiro nguna a ngimasimas nguna ngepatana itunganan atamun, ikwa "Abu ekal a ngikyeny yau ngaraito ka ngamugati nasuban nnguna ke ekiitanu." Kori "Abu tolokak emoru kedau akiro akitep, kitalaka ngitunganan daadang." Kingaingaak ngakiro apei bon meere akirucakin.

3. **Torubak nai abolya elosi ngaren.** Kingaingakinos ngitunga ngakiro nu tar neni edolyo ngini salunet.
4. **Ani edaun.** Iserauni nai ngini ethidion nguna abu inges kiira ikotere ngitunga daadang taanyut epite ngolo kibelesinotor ngakiro anageunet akingaingakino.
5. **Tolimu nguna tete ingaingakini iyong ikes.** Kingit keyai ngini eumokinit epite ngolo elocokinotor ngakiro nguna ke ekingaren.
6. **Tobongok abolya naga nabo,** kilociloc ngitunga tolimok ipei totamu nguna ingaingakini nguluce.
7. **Kiyana** ke ekokwa ngakiro ka abolya ana.
8. **Kingit:** Pa emisitae nguna ka alakara ka akyena, nyaanu nguna ikitoodik iyong abolya na?

Nguna epedorete ngitunga abongokin:

- Itodiuni abolya na ebe akilocokinet ngina edit epedori akilocokin ekoi daadang.
- Epol akiirar ejok nguna ikilimokini itunganan nginice.
- Itoodiunit atemar epedorete ngiturum ngulu erai alyokon akorar lotunga.
- Epol ayenut ebe nguna ikilimokini itunganan erae nguna iyookino.

2. NGUNA IYOOKINO—Akitanyun nguna ke korobe ka aberu alotooma elap

Esaa: Ngadakikae 10

Nguna elosikinitoe: Iyanute ngikabolyak ngakiro nguna iyookino ikotere ekorobe ka aberu alotooma elap.

1. Tolimok atukot ebe elosete ikes aanyun ngakiro nguna apolok alotooma ekorobe ka aberu alotooma elap. Ikiyanyuni nguna itiyasi alotooma akuwan ka aberu ngirwa ngulu eyakar lolap ka nabo nguna itiyathi alotooma ageunet akimin iges lolap ka ageunet nginace.
2. **Kingit ngikabolyak** ngakingiset nu. Tocamak ikes tobongonokis nguna kec. Tolimok nai ikes nguna iyookino kedaut abongonokin nguna kec.
 - **Nyo erai ekorobe alotooma elap kori ngakiro angaberu?** Ekorobe ka beru alotooma elap egelaka ka ngirwa ngulu eyakar nakiro angaberu.. Ngirwa ngulu eminio aberu lolap ikes ngirwa ngulu eiiya . Ngirwa ngulu ingarenikinito akolongit egeuna elap tar todolokinoi akolongit ngina ageunia ngolo ce . Egelegelya ngirwa ngulu emineneeoto ngaberu lolapio. Anginaberu egelaaka ngirwa ke korobe alotooma elap.. Ngaberu nguna alalak eyaeneneete ngirwa ke korobe 26 tar ngirwa 32. ngaceberu ewoyak ngikec korobei ngace euruwaka.
 - **Nyo erae aminore lolap?** Alotooma ekorobe aberu , eteni aperit ka aberu idarit apotiu. Eburior aperit kilelebun ngaokot idarit ikoku. Ani kepot aberu, ngaokot ngun ingarakinete ikoku apoloun. Ani pa kepot aberu, ebwangun ngaokot ngun toleleut kinga.

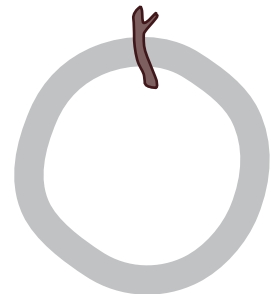
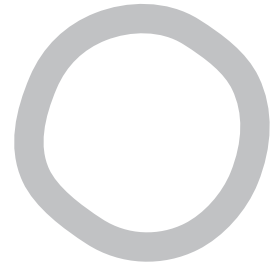
- **Nyo ibore ngini ebi ethurum ebuki aberu alotooma ekorobe?** Alo kiding ekorobe, ebuki aberu anakuwan keng ibore ngini ebi ethurum ngolo akwangan. Eai nai akibuk kori alel na ngiwa ngulu alalak. Mam ibore esecakina alotooma akibuk ejaalo. Itoodiunit angaleu. Mam ejaa lo ngikipi, ngeur, kori ngikiryebi.
- **Nyo abeeye ka aberu?** Elomuni abeeye alokiding ekorobe ..Epedori aberu apot erae kepero ke ekile; kiryamakin abeeye ka ngadwa ke ekile.

3. NGUNA KITATAMA – ekorobe ka aberu alotooma elap

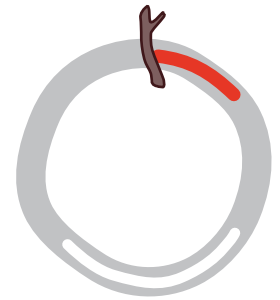
Esaa: ngadakikae 20

Nguna elosikinitoe: Eyanyunete ngikabolyak ngatakanuneta nguna alotooma lokorobe ka aberu .

1. **Tolimok** ngikabolyak ebe elosete ikec akisyom nguna etapito ekorobe ka aberu.
2. **Kigyerok ekorobe kwap.** Tolimok ikes ebe itoodiunit ekorobe lo ngirwa daadang ngulu eya lokorobe ka aberu . Ngirwa Daadang ngulu ingarenikinito akolongit egeuna elap tar todolokinoi akolongit ngina ageunia ngoloce.
3. **Todupak akitoe kidyaama ekorobe.** Tolimok ngikabolyak ebe itoodiunit akitoe ngin akolongit ngina esyaunan ngina eminio aberu lolap.
4. **Kingit** nguna etakanunete alotooma ngirwa ngidikidio ngulu alo ngaren. Emaasi ikes tobongokis ebe egeuni aberu akii. Tolimok ikes kiwaakis idiobore kwap ngini itoodiunit akii ngaokot. Eraunete lugu ngakito, ngatabab, ngatur kori ngiceboro dang.
5. **Kingit** ngirwa ngulu eyae akii ngaokot. Epedorete ikes ainanakin ngabongokinet nguna egelegelya, temasi ngice ngirwa 4 kori 5 kori egelegelya alotooma ngirwa ngulu eyae akii naberu. Tolikok ikes atemar iyookino ngabongokinet kec. Anginaberu ngelyaaka ngikeerwa. Nai akii eyae kiding ngarwa 3 ka 7.
6. **Kingit** erae keyenete ikes nguna etakanunete alo kiding apak ngina engetakinia aberu aminore lolap ka ngirwa ngulu egeuna ngoloce. Ani ketama idio ebe ebuki aberu; kingit inges tolimo ibore ngini ebuki aberu apak ngin. Ani pa kebongokis, kingit ikes ibore ngini ebi ethurum ngini enuni anakuwan ka aberu. **Tolimok** ikes ebe ejaa inges ibore ngini akwangan ngini elomuni anakuwan ka aberu.

7. **Kingit ngikabolyak kitodiut**apak ngina elomuniya ejaa anakuwan ka aberu Kisitiya ngakipi, ekuron, ngatur, kori icebore, akitoodiunia ebe elomuni ejaa ngarwa nguna alalak alokiding ekorobe.
8. **Kingit eraekeyenete ejaa. Tolimok ikes ebe** erae ejaa emacar ka angaleu ngolo itoodiunit ebe epedori aberu apotiun . Ngirwa ngulu etenitor aberu apotiun enyaritae “Ngirwa ngulu kikamaret akook”.
9. **Kingit** nguna itiyasi anaperit ka aberu apak ngina edaunor elap ka apak ngina egeunia ke elap ngoloce. **Tolimok ikes ebe** Elelearete ngaokot naperit akingarakin ikoku ngini epotiunio. Ani pa kepot aberu eleleunete ngaokot kinga apak ngina eminio aberu lolap.
10. **Todod kidyaama ekorobe ngolo igyerokinitoe kwap kitoodiu epite ngolo egeuniata ngirwa ke elap akimarar tar todaunor. Kingit** erae keyenete ngirwa ngulu eya kiding negeunet epei lap tar todoloi neni ageunia ngoloce . Etemarete ngice “epei lap”, “ngarwa 30” “ngarwa 25” ka ngace dang. **Tolimok ikes ebe** iyookino ngabongokinet kec. Egelegelaaka ngirwa anginaberu ka ngikeerwa; ka ibelenekin ngiwa ngulu ekorobe alotooma anginaberu. Nai neni lala eaneneete ngirwa 26 tar 32.
11. **Kingit** erae keya ngadi kingiset. Toburo ngakiro nguna apolok anege.
 - Ei aberu ngaokot ngirwa ngiuni kori ngikanikaarei apak ngina eminio lolap.
 - Etakanuni akija anakuwan ka aberu ngirwa lualalak alo kiding elap.
 - Erae akija emacar ngolo elimorit ebe eyai lorwa ngulu ikamaria akook inges atemar epedori inges apotiyor ngirwa ngulu ejaa.
 - Ilelebunun ngaokot naperit ka aberu angololap. Ani kepot aberu itopolounete ngaokot ngun ikoku anaperit. Ani pa kepot aberu ebukun ngaokot ngun kinga apak ngina eminio aberu lolap.
 - Eyayene ekorobe ka aberu ngirwa 26 tar 32. Iges atemar eya ngarwa 26 tar 32 alotooma egeunet aberu aminore lolap tar togeuna ngoloce. Anginaberu egelegelyaaka ngikeerwa.

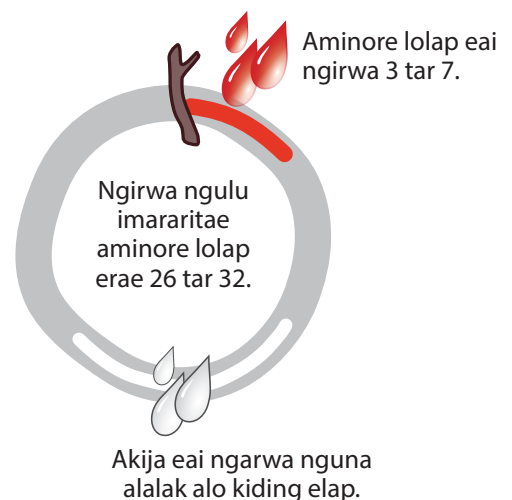

4. NGUNA NGIYOKINO KOTERE ELAP/EKOROBE KA ABERU

Esaa: Ngadakikae 10

Nguna elosikinitoe: Akijanun nguna ngiyokino alotooma ekorobe ka aberu

1. **Tolimok ikes:** “Tokona ikingisyo iyee nguna enupito ngitunga alo buku yok kan aminonore lolap”
2. **Kingit ngikabolyak akiyanun adioptipe**

ngakiro nu:

- Ngaanu ngadi kiro nguna iiranari iyong ngunaetapito aminore lolap alobuku kus?
- Eya nguna emaasi ngaberu kitiyaete kori ngitiyaete apak ngina eyakatar lolap?
- Ngaanu nguna itami iyong kan ngakiro nu?

3. Tolimok ikes atemar elosio akiyan nguna ngileerete ka nganupeta a ngitunga.

Kingit ikes nguna ngiyookino alotooma nguna elimunete ikes. Ani kedaut abongonokin, kithikwan ka ngabongonokinet nu.

- **Ani ketap aberu ngina eyai lolap aate emudukani aate.** Ngiyookino nugu. Emam nguna akithikwanet aate ka aberu ngina eyai lolap.
- **Erwadak ka “Esiilyana” aberu apak ngina eyakar lolap.** Ngiyookino nugu. Erae aminore lolap akitoodiunet ebe epedorit aberu aur nai mati ca inges iricunit asegis apak ngina eyakar lolap, kilonga ke esabuni ka acoikinit akimodimoda angaokot keng; nai emam adio ronis arukit ka aberu ngina eyai lolap.
- **Mati aberu kinyipu etic keng apak ngina eyakar lolap.** Ngiyookino nugu. Epedori aberu akitiya ibore daadang ngini ecamit apak ngina eyakar lolap. Epedori akiwaar, akimor ke ekeekile neni perot, ka akitiya ngiticisio nguluce dang.
- **Ngemaekinae aberu ngina eyai lolap tolep aate.** Ngiyookino nugu anerae emam arucetai alo kiding akilep aate kori ngibaren ka ayakau lolap. Epedori aberu akitiya ibore daadang eyai lolap.
- **Keloma aberu ngina eyai lolap mana ngina angakaidei eokete ngikinyom.** Ngiyookino nugu, emam ngeoni amana.
- **Ngemaekina aberu ngina eyai lolap eunyi ikoku esurum anerae epotor ekume a ikoku.** Ngiyookino nugu, epotor ekume a ikoku erae eunyo esurum jik jik ka pa emyesio ekume a ikoku iwadio.

5. AGOLOKINET

Esaa: ngadakikae 10

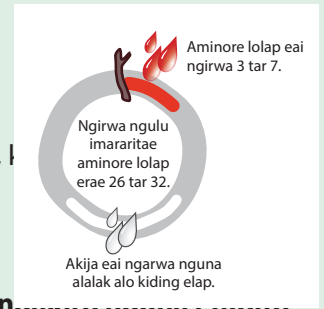
Ngiboro ngulu iitana: Ngipicae ka ngakartasya nguna itodiunito elap

Nguna elosikinitoe: Akingitakin ngikabolyak tomora ngakiro nguna eyani nakolongit na, ka

akitalakar ikes anguna ka akimorikina.

1. **Kingit** ngikabolyak tomora nguna eyirasi ikes nakolongit na, l ikes.
2. **Kingit ikes:** Nyo ilosete iyese akitiyaa ngakiro nu?
3. **Tokorak ikes anginitunganan ngakartasy nguna igiritae nguna aminore lolap.** Kingit ikes kepedorete atedor epica ngolo eyai nakaritas. Tolimok ikes ebe erae epica ngolo pei egyerokinitoe kwap ekawu. Toburo ngakiro nguna igiritae kau akaritas naga. Kicikak ikes kisitiyata ngakaritasya nu akitatamia ngulucetunga dang. Epedorete ikes dang akigyeronokin epica lo kwap erae kecamito.
4. **Kingit** ngikabolyak totamut ngitunga ngiuni ngulu elosete ikes akisirwor nguna etapito akimin lolap. Tolimok ikes tolimonokis ngikidunyet kec ngirorwa a ngitunga angulu elosete ikes amoria ngakiro nu.
5. Kitalaka ngikabolyak anguna ke ekiyan kec angolo ajokan. Kitaanyu ikes ebe ikinyomitae ikes anguna ka ainakin apak ka ngatameta kec anguna ke ekokwa alo. Kingitak nai ikes daadang tobobongiyosi kedyany kitekinos ka ngikedunyet kec emaisyanete kitalaka ikes anguna a ngatameta ka aosou kec.
6. **Tolimok atukot** ebe eyakaun esabit ngolo moi ece kokwa ngolo imorikinere ngaberu ka ngikilyok.

Agolokinet

- Togolok ekokwa kitalaka togolok ekokwake eyos kori ke edonga.

NGUNA IWAPITAE A LOKOKWA IMORIKINA NGIKILYOK KA NGABERU

1. ANGAARET

Esaa: ngadakikae 30

Nguna elosikinitoe: etenete ngikabolyak ka tosubakinos alokokwa kiyana nguna etapito elap. Akisiyan ngaberu ka ngikilyok nguna iyookino nguna aponi kiyana alokokwa ngolo alunyar.

Ngibororo ngulu iitana: kigerot neni iboikinoi kori kithitya ngikicolongo, ngipicae ngulu itoodiyarito aminore lolap.

Torek ngikicolongo kilukak ikwa ekorobe ikotere ngitunga iboikinosi kiteos.

Akijaunet

1. **Kijau** ngikabolyak.
2. **itoodiyaros** ngikecorak ka tolimosi dang ebe elosete ikec akimor ngitunga nguna ka aminore lolap.

Abolya ngina kitomwanunet

1. **Tolimok atukot ebe adol apak ngina geunet abolya ngina etapit elap**
2. **Tolimok atukot ebe ingisingisi iyong ikes ngadi kingiset.** Ngitunganan etami ebe iyookino abongokinet kiyoto epeiwae. Ani ngini eyeni atemar nyiyookino abongokinet tori lowae ngoloe.
3. **Eboonokinosi ngikecorak akingitingit.** kingit ngikabolyak ngulu aseut ngiwaitin kec toriwo neni iyookino kori neni nyiyookino.
4. **Kingit** idiotunganan alootoma ngulu ngiyokino ka ngulu iyokiino tolimosi nguna aseuniate ikec ngabongokineta.
5. **Tosyomak** ngabongokinet nguna iyookino kitalaka ngulu apotu totedosi nguna

iyookino.

Ngakingiset:

Iyookino kori Ngiyookino: Erae aminore lolap emacar ngolo itoodiunit atemar epedori apese apotiun

- **Abongokinet:** Iyookino.

Iyookino kori nyiyookino: ekorobe ka aberu alotooma elap iges erai akii ngaokot.

- **Abongokinet:** Nyiyookino. Ekorobe ka aberu alotoma elap inges akolongit ngina eminio aberu lolap todolio akolongit ngina egeuna elap ngoloce.

Iyookino kori Nyiyookino: Aminore lolap inges ngirwa ngulu eiya aberu ngokot alotooma ke kekorobe.

- **Abongokinet:** Iyookino.

Iyookino kori Nyiyookino: Ngikorobei angaberu anguna alalak erai ngirwa 15 ewoyak.

- **Abongokinet:** Nyiyookino. Ngikorobei lwalalak eyayenete ngirwa 26 tar ngirwa 32 ewoyak kori tar epei lap.

Iyookino kori nyiyookino: Epedori aberu apot ngirwa ngulu i ejaa iges.

- **Abongokinet:** Iyookino.

Iyookino kori Nyiyookino: Epedori aberu apot ngirwa ngulu eyakar iges lolap.

- **Abongokinet:** Nyiyookino.

Iyookino kori Nyiyookino: Erono aberu ngina eyai lolap alomar neni eperi ekile.

- **Abongokinet:** Nyiyookino.

Iyookino kori Nyiyookino: Ani keloma aberu ngina eyai lolap lomanikor ke edya eoniyorete ngamuja.

- **Abongokinet:** Nyiyookino.

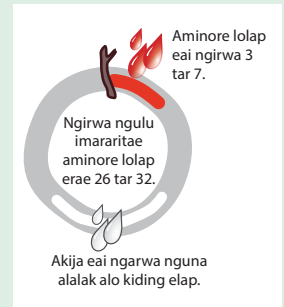
6. **Kitalaka ngikabolyak** anguna ka atamunit nguna aris kitatami ikes esabit ngolo alunyar

2. ABUROR NGUNA ETATAMI

Esaa: ngadakikae 10

Nguna elosikinitoe: Toburosi nguna etatamitai kaapei ka ngitunga daadang – ngaberu ka ngikilyok

Ngiboro ngulu iitana: Ngipicae ngulu itoodiyarito aminore lolap ka ngakartasya nguna etamunitere nguna etatamio

1. **Tolimok ikes ebe:** elosio tokona iwon akiyan nguna aponi kitatamae nguna ka aminore lolap; esabit ngolo alunyar. Tolimok ikes tolemut ngakartasya kec nguna etamunitere nguna etatami kori tomora ka ngulu nyetingito nguna kec.
2. **Kingit ikes:** "iyai ngini ebala olimu nguna etakanunuyete alokorobe ka beru alotooma elap a?" Tocamak ikes tolimonosi nguna eyenete. Kitalaka ikes anguna ka alimonor nguna eyenete. Kisiyook tolimok ikes nguna edyakarito.
3. **Toburo Ngakiro nguna apolok alotooma aminore lolap nguna** igiritai nakartasya. Kingit ikes keyai ngini eyai akingiset adio, kisileerek ikes nguna iyookino ikotere eanyunete kiricakis.
4. **Kingit ikes** keyai idio ngini abu kiyana ka ngulucetunga ngakiro nu edaun ekokwa kori abolya. Apotu ngulucetunga tobongonokis ikwaani?
5. **Tolimok ikes ebe:** "Eketalakarit iyes anguna ka akimor ngakiro nu, tokona kiirasi eemut lo ani irikakin obolyakisi adio bolya ngina itoodiunit ngatyokisyo nguna eyaunit aminore lolap alotooma ebuku yok."

3. ALIMOR EEMUT – Kiira eemut ngolo ka aminore lolap, totam ka kiyana

Esaa: Ngadakikae 30

Nguna elosikinitoe: Aburor atukot ngakiro nguna apolok nguna ka aminore lolap ikwa ngina ileereunioto alo eemut alogo.

1. **Tolimok atukot ebe ilimori iyong eemut ngolo ka aminore lolap idio kiyanae nai nguna elereut alo eemut. Tosyom eemut wadiyo tobongok ngirwa ngaarei.**
Ayai ekal ngolo a Veronica ka Lomilo. Apei kolongit ngina amamukatar ikes ngakile alo kal, abu Veronica tolot akilep ngaatuk ikotere eryamuni ngakile nguna einakini ngidwe tomata. Abu Lomilo tolimok inges atemar nyepedori inges akitiya nugu anerae eyai lolap kainyasuni ngaatuk. Abu Veronica tolimok nakone keng Nakoru ngakiro nu. Abu nakoru tolimok Veronica ngiyalolong atemar kori inyasun ngaatuk. Tema Nakoru, "Erae nguna ka Akuj aminore lolap," tema "Ngewani aminore lolap idiotunganan kori

barasit. Erae emacar ngolo itoodiunit atemar ingale iyong ka ipedori aur ngidwe. Ipedori iyong etic daadang ngolo pei sek itiyae tar iyai lolap. Abe alepi bo ayong ngaatuk tar ayai lolap nai ejuak ngibaren.” Tolimok Nakoru Veronica ebe adakitar etatami inges ngakiro ngun. Ikinyomit Veronica nguna alimu Nakoru nai ngeyeni atemar epedori Lomilo acamunakin inges akilep ngaatuk.

Kiyana eemut lo angakingiset anu:

- Nyo itami iyong ikotere eemut lo?
- Epetuna ngakiro nu alo buku yok a?
- Elimokinit nakoru nakone keng Veronica nguna iyookino a?
- Ikokini Lomilo aanyuni nguna iyookino alotooma aminore lolap ai?
- Itami iyong ani keanyu Lomilo nguna iyookino ecamakini nai Veronica akilep ngaatuk a?

4. KIBELOK EEMUT LO

Esaa: ngadakikae 20

Nguna eloskinitoe: Eyanyunete ngikilyok ka ngaberu apolou ka akimor nguna etapito aminore lolap. Toyeut nait ngaboliathinei anakiro anguna aanyet ikes

1. **Tolimok ikes:** “Tokona kilocokisi iyees dang eemut lo”
2. **Tolimok ikes** totyakatyauos angiwomowomoi inyalal ngikilyok ka ngaberu toyeut ngabolyasinei kec nguna eyeuniata eemut ngolo kitete anguna ka akisileereun nguna ka aminore lolap ikwa ngina adauniata ikes akisisaun ana kitatameta.
3. **Kicikak ikes kibelekis eemut lopite ngolo eyakaunotor ngakiro nu a lobuku kec. Epedorete ikec akilocokin nguna alimunit Veronica, lomilo, adakitar kori Nakoru. Epedorete tar ikec akiyatakin ngice kabolyak**
4. **Tolimok ikes** abal eyakatar ikes ngadakikai 10
5. **Tonyara** Kingitak ngikabolyak kitodiut ngabolyasinei kec alongaren nguluce
6. **Ani edaun ngiemuto kingit atukot nu:**

- Nyo abu ikijoik iyong alotooma nguna apotu totakanut alo eemut kus?
- Anu kiro icamito iyes ebuku kus taanyu alo eemut alo?

5. NGUNA GOLOKINET

Esaa: ngadakikae 10

Nguna elosikinitoe: Kicikak ngitunga tomora ke ebuku kec ngakiro nguna eyani. Kitalaka atukot ikotere arucokin.

1. **Kingit** atukot nguna i aanyut ikes nakolongit na ka nguna eumokinito ikes.
2. **Kingit ikes:** Nyo elosete ikec akitiyaa ngakiro nu?
3. **Kicikak** ikes kisitiyata ngakartasya kec nguna igiritae ekoi akitatamya ngulucetunga ke ebuku nguna aanyut ikes nakolongit na.
4. **Kingit** ngikabolyak atamun ngitunga ngiuni ngulu elosete ikes akisirwor nguna ka ajokis ka akimor ngakiro nguna ka aminorer lolap. Tolimok ikes tolimonokis ngikidunyet kec ngirorwa angitunga angulu elosete ikes amoria ngakiro nu.
5. **Kitalaka atukot anguna ke ekiyan kec angolo ti apolon.** Kitaanyu ikes ebe ikinyomitae ikes anguna ka ainakin apak ka ngatameta kec anguna ke ekokwa alo. Kingitak nai ikes daadang tobobongiyosi kedyany kitekinos ka ngikedunyet kec emaisyanete kitalaka ikec anguna a ngatameta ka aosou kec.
6. **Tolimok atukot** ebe eyakaun esabit ngolo moi ece kokwa ngolo eyauniata ikec abolyak ngina elosioto ikes akimore eamut lo.
7. **Kitatam** ikes neni iwakinio ekokwa alotooma esabit ngolo alo ngaren.

Agolokinet – kitalaka

- Togolok ke eos ka edonga

AKITEMONRET KA ABOLYA: NGUNA EBURORIO

Taanyu nguna igiritae longaet ngolo 12 totupak nguna ikicikakinitae ana bolyasia anu ikwa ngina itoodiyarere alo buku.

Alokokwasinei yok aponi iwon kiyanae nguna ka aminore lolap. Nakolongit na ikiyeuni iwon abolya ngina emoreng ngakiro nu alo ebuku yok.

1. Anu ipotu iyes taanyut alokwa angolo erworore nguna ka aminore lolap?
2. Alu boro ngiuni ngulu erucokina ka amin lolap ngulu iba yong to tomora ka ngitunga alo buku kon ?
3. Erworitae iwon ngiticio ngulu epedori aberu akitiya tar eyai lolap. Alu lu?
[Tocamak ngikabolyak tobongonokith (tothiomak ikec nguna igiri kwap ne erai pa kelimunito)]
 - Ikipotu iwon taanyunai atemar epedori aberu alosit akitare tar keyai lolap (keii).
 - Ikipotu iwon taanyunai atemar epedori aberu ayakau diyete ngaatuk ka akilep dang tar eyai lolap. Mam neni ikokinete ngaatuk. Itiyaete ngaberu ngiticisyo kec ngulu pei sek itiyaete tar eyakasi lolap.
4. Aponi iwon kigerokinoi ekorobe kwap, alotooma ekorobe lo taanyunai iwon epete ngolo eyakar ekorobe ka aberu. Nyo etamunitai iyes alotooma ekorobe lo?
5. Alakakar akiirar ebe eringa iyes itamunito nguna aponi tosyomae apak ngina. Ekengisi nai ikotere nai oriputu atemar ebe etamunito ngitunga daadang ngakiro nguna

Akingiset: Nyo erae aminore lolap?

- **Abongokinet:** Erae ngirwa ngulu eiya aberu

Akingiset: Alu rwa erae ngulu ke elap?

- **Abongokinet:** Erae ngirwa daadang anakolongit angina esyaunan akii kiryama ka nabo akii ke elap angoloce.

Akingiset: eriyen ngirwa ngulu ke elap alotooma ngaberu daadang a?

- **Abongokinet: Mam ngikwaan ngirwa ke elap anaberu a daadang. Ngaberu ngace eayete ngirwa 26 ka ngace eayete ngirwa 32; nai ngace beru eayete ngirwa ngulu euruwaka kangace eyaete ngirwa ngulu aoyak. Emam nguna eroko anen**

Akingiset: Nyo erae akija?

- **Abongokinet:** Erea ibore ngini akwangan ngini ikwaan ke ethurum ngina alomuni anakuwan ka aberu alokiding ekelap. Ebuni ejaa kiding ngilapio ngiyarae. Ngirwa ebunio abeye anagoloy lu

Akingiset: Epedori aberu apot angina pak daadang a?

- **Abongokinet:** Emam, epedori aberu apot kenang kiding ekelap. Ingeth atemar kiding ngilapio ngiyarae. Ngirwa elomunia abeye anagoloy lu.

ABOLYA: EEMUT NGOLO KE 1

Ngikabolyak

Veronica Aberu

Lomilo Ekile

Nakoru Ekone a Veronica ngina eyeni nooi ngakiro ka akii

Achili Aberu ngina sorokit

Nali Toto ka Achili

Adakitar Lokawa Lokawa- Adakitar

Ngikonei ka Achili

Akitoodiyaret ngina ka 1

Eyakasi Veronica ka Lomilo lore ka ngikecedwe. Atamu Veronica alo akilep aate anguna ka ainakin ngidwe tomata. Iretakini Lomilo Veronica nyemunaiya ngaatuk anerae eyai inges lolap.

Engoi Veronica, tolot tolimok nakone keng Nakoru ngakiro nu. Tolimok Nakoru Veronica nyialolong anerae ngemunaar ngaatuk.

Tema Nakoru, "Erae aminore lolap ibore ngini ngorot ngini ka Akuj"

"Ngemunaari aminore lolap idiotunganan kori ngibaren. Erae emacar ngolo itoodiunit ebe ingale iyong ka ipedorit aur ngidwe. Itiyae iyong ngiticisyo ngulu pei sek itiyae tar iyai lolap dang. Abe alepi bo ayong ngaatuk tar ayai lolap dang, emam neni ekokis ngaatuk. Engaleete ca." Kicikak Veronica Nakoru arukor ka Lomilo lodakitar ikotere elimokini adakitar ikes ngakiro nu.

Ngakingiset ke ekecoran nene angulu iteete abolya

1. Nyo nyeceamitor Lomilo Veronica tolep ngaatuk?
2. Nyo alimoki Nakoru Veronica angakiro ka aminore lolap?

Nguna buroro

Ani kirikakis ngikabolyak, abongonokin, toburo nai ekecoran ngakiro nguna apolok:

Elimokini Nakoru Veronica ebe erae aminore lolap nguna ka Akuj nguna itoodiunito angaleu. Epedori aberu akitiya eticithio daadang ngolo pei sek itiyae tar eyai lolap, emam ngemunari ngaatuk.

Atutubet ngina a 2

Elosi Nali, toto ka Achili, toryamu Achili itiyaete ka ngakeekonei alo mana a ngakaidei. Kisiburak Nali Achili anguna eyakar mana toyai bo lolap.

Tema Nali, anugu eokiorete robo ngakaidei. Topegak Achili tema erae aminore lolap nguna ka Akuj nguna itoodiunito angaleu; emam nyemunaar ngikinyom. Toikis ngakonei ka Achili dang tolimum nguna pei abu Achili tolimu. Tema Nali, angorot anupit na ageun ngina pei aneni ata papaa ka ata tataa yok. Torubakis Achili ka ngakeekonei iyanete ka Nali ngakiro nguna emaasi kitiyaetei emanikor tar eyakae lolap.

Tobobongiyo nai Achili lokapupok kingit nguna etamete ikes ikotere ngakiro nu.

Tocamak ngidi kapupok tobongokis ngakiro nu.

Ekau, tema Achili, nyeanyuna inges ngakaidei eokete alo mana erae keloma aberu ngina eyai lolap mana. Kicikak ikes alosit lodakitar akingitun aneni ka adakitar ngakiro nu.

Ngakingiset ke ekecoran neni angulu iteete abolya

1. Nyo alimu Nali anguna ka akitiya alo mana apak ngina eyakar aberu lolap?
2. Nyo alimu Achili anguna ka akitiya alo mana apak ngina eyakar aberu lolap?

Nguna buroro

Ani kirikakis ngikapupok, abongonokin, toburo nai ekecoran/akacoran ekokwa ngakiro nguna apolok:

Epegakinito Achili ka ngakeekonei anupit ngina ngorot ata papaa ka ata tataa ngina ebaakatar ebe nyitiyao amana eyai aberu lolap.

Tema Achili erae aminore lolap nguna ka Akuj nguna itoodiunito angaleu; emam ngemunaar ngikinyom.

Atutubet ngina a 3

Eyai adakitar Lokawa lodakitar esubanakini ngakartasya. Elosete Veronica erukito ka Lomilo kiryamaros ka Achili, Nali ka ngakonei ka Achili lodakitar lo. Kijau nai adakitar ikes kingit nguna elsoitotor lodakitar akolongit na. Tema nai Veronica ebe ecamit inges akingitun nguna ka ayakau lolap ka nguna emaasi ngaberu kitiyaete eyakasi lolap. Enopito ngitunga alo buku kec ebe kelep aberu ngina eyai lolap aate ebe emudukani aate ngina nai epegito ngakeekonei anupit ngin. Tema Achili eponito ikes lodakitar aanyun/akibiun nguna alalak nguna ka aminore lolap. Ebasi ngicetunga alo buku ebe ngecamakinitae ngaberu nguna eya lolap eloseneneete mana. Iyookino kire ebe eokete ngikinyom erae keloma aberu ngina eyai lolap mana a?

Kitalaka adakitar Lokawa ikec aponare lodakitar ka akingitun ngakiro nguna apolok nugu.

Tema adakitar, tar keyakatar ata papaa ka ata tataa yok ngitalyo ngulu alalak ikwa angerit etic eyai aberu lolap, emam ngiyookino nguna.

Erae ayakau lolap nguna ka Akuj ka erae emacar ngolo itoodiunit angaleu ngina itoodiunit ebe epedorit aberu aur ngidwe. Emam ngemunaari ayakau lolap ngitunga ngulu, kori ngikinyom, kori ngibaren. Angun, epedori aberu ngina eyai lolap akitiya ngitisyo daadang ngulu pei sek itiyae. Epedori akipore akimuj, elosi adeun edya alo mana, akilep ngatuk. Emam ibore aronon etakanuni.

Kitalakasi nai ikes daadang adakitar anguna ka abongokin ngakingiset kec. Kitalaka adakitar dang ikes kicikak dang abongor erae keya ngace nguna moi ecamito akingitun nabo.

Ngakingiset ke ekecoran neni angulu iteete abolya:

Totyakatyaka ngikapupok angarekya a ngikaru kec. Towoikis ngulu epolokinito ekokwa lo ngarekya nu.

1. Ngaanu nguna ipotu iyes taanyut/kisisaut anabolya anaga?
2. Ngaanu nguna abu edakitar Lokawa tolimok ngaberu ikotere ngakiro nguna ka aminore lolap?
3. Eya ngitunga lobuku yok ngulu enupito ebe ngejok aberu ngina eyai lolap alosit mana kori akidunyakini ka ngaatuk a?
4. Ngaanu nguna ipedori iyong akicikakin itunganan ngini ebala ebe ngepedori inges akilep aate apak ngina eyakar lolap?

Nguna buroro

Ani kirikakis ngikapupok, abongonokin, toburo nai ekawoikiniton ekokwa ngakiro nguna apolok:

Anabolya ka akolongit anaga, ikinyanu iwon ebe eya nganupeta nguna ka aminore lolap nguna ngiyookino.

Aminore lolap erae emacar ka Akuj ngolo itoodiunitatemar epedori aberu apot. Emam ngemunaari aminore lolap ngibaren, ngikinyom kori ngulucetunga. Tar eyakasi lolap dang, mati ngaberu kecamakin kitiyata ngikeceticisyo ngulu pei sek itiyaete.

Agolokinet

- Nyo ilosete iyes akitiya ngakiro nguna eiyirar iyes nakolongit na? (Tocamak ikes tobongokis).
- Kingit ikes totamut ngitunga 3 ngulu elosioikeye amoria ngakiro nguna etapito aminore lolap.
- Tolimok ikes tolimonokis ngikecekidunyet ngirorwa a ngitunga angulu elosete ikes amoria ngakiro nu.
- Kitalaka ikes anguna ka aponare nabolya na ka akorar ngakiro nu lobuku.

ABOLYA: EEMUT NGOLO KE 2

Ngikabolyak

- Dengel..... Ngakonei
- Iriama..... Ngakonei
- Nagit..... Ngakonei
- Munyes..... Ekone ngolo eyeni nguna ka aminore lolap
- Lomer..... Ekile a Dengel
- Amei..... Ekile a Iriama
- Koriang..... Ekile a Nagit

Atutubett ngina ka 1

Eya ngakonei ngauni: Dengel Iriama ka Nagit nguna ebongunete aneni alosito akikeyen ngakito. Ewoyete alo diye erukude togeut akiyan. Tolimok Dengel ngakeekonei ebe eyai ibore ecamit inges akingitun aneni kec. Iyalolongi inges anguna ka aminonore lolap. Ngice rwa ebuni elap kedaun ngirwa 26 ani ngice rwa kilocokin ya ngirwa 30. Nyo bo etakanunuyata ikongina?Ngeyenete nai ngakeekonei. Tema Iriama ebe ngulu keng eaeneneete ngirwa 33 potu nabo, mam ngiloconokin. Tema Nagit eaeneneete ngulu keng ngirwa 25 idio tomin iges lolap. Kiyana ngakonei ngakiro nu ekaoyan. Toumokis ikes nguna egelegelyakyata ngarwa nguna eyayenete ikes idio tomino lolap ka nguna etakanunuyete nawat kec. Tobobongiyo nai Iriama lokokwa kingit ngakiro nguna ngikwaanatar ngirwa ngulu eyakatar ngaberu lolap.

[Tocamak ekokwa tobongokis]

Tema Nagit ebe toloto ikes akingitun aneni a nakone keng Munyes angina eyeni ngakiro nu nooi. Kielaros nai ikes anabolya

Ngakingiset nguna angulu iteete abolya

1. Nyo ithibilerit ngakonei ngauni nu?
2. Nyo acamut ikes akitiya anguna ka aanyun nguna ka aminore lolap?

Nguna buroro

Ana tutubet ka abolya ana, aanyun iwon ebe ibilerit ngakonei ngauni anerae egelegelaaka ngarwa nguna eyakatar ikes lolap. Nguna a Dengel inges etyono aripun anerae ilocilocosi ngirwa keng alotooma 26 kori 30. Nguna a ngakonei keng ileerete nai ngeriyan ekimar a ngarwa.Ngulu a Iriama erae 33 torae ngulu a Nagit 25. Etamunete ngaberu akingitun aneni anakonekec angina sek eyeningakiro ka minore lolap ejok.

Atutubet ngina a 2

Elosete ngaberu nguna uni lore a Munyes ani edoleta kimalata inges. Tema Nagit ebe eponito ngakekonei akingitun nguna eyakaunotor ngaberu lolap.

Tema Munyes elosi inges akitatamikin nguna ke koorobe ka beru alotooma elap. Tema aminore lolap erae angaleu ka emacar ngolo itoodiunit atemar epedorit apese kori aberu apot ka ejok aanyun epite ngolo itaiiya ekorobe ka beru alootoma elap. Kigyerok nai Munyes ekorobe kwap. Kiwaak amoru kidyaama ekorobe ngina itoodiunit ebe neni egeunia aberu akii neni. Egelegelya ngirwa ngulueiya aberu– ngaceberu eai ngirwa 3 ka ngace eai ngirwa 7 ei ngaakot. Tema Munyes itoodiunit ekorobe ngolo igerokinit iges kwap ekorobe ka beru alotooma elap. Enyaritae ekorobe anerae itodiunit ngirwa ngulu ageunia aberu akimin lolap tar akolongit ngina ageunia akimin nabo elap ngoloce, kadang enyaritai ekorobe kotere irimite ngirwa kiryamanaros ka ngulu elomanarya aberu lolap. Ngaberu nguna lalak eyayenete ngikec korobei ngirwa 26 tar 32. Egelegelaaka ngirwa euruwaka ngace kaewoyak ngace. Elakarosi Dengel, Iriama ka Nagit iirarete ngakiro nu anerae egelegelaaka ngirwa ngulu eayeneneete ngikorobei kec lolap.

Itodiuni Munyes ngirwa ngulu igititae kiding ekorobe ngolo elukakinitae kwap. Tema ebe elalak ngirwa alo kiding ekorobe ngulu ejaa aberu.

Kejau aberu ngakipi nguna ebii ethurum nguna akwangak inges atemar epedori aberu apot kepero ke ekile akolongit ngina. Elumuni abeye alokiding ekorobe ka beru ani kiriyama abeye ka ngaokot ke ekile epedori epotiyor.

Kingit nai Dengel Munyes ngakiro nu tema, “Abala ayong kori epotiuni aberu apak ngina eyakar lolap. Ngiyookino nguna a?” Tobongok Munyes tema enupito ngitunga ngulu alalak ikwa Dengel, nai ngiyookino ngakiro nguna. Epotiuni aberu alo kiding elap anerae apak elomunia abeye naperit keng ngina.

Kiserau Munyes tema, ani edoli aberu aminore lolap, ewotunete ngaakot kitipitipokin naperit ka aberu akidareun apotiun a ikoku erae kiyamun abeye ka ngadwa ke ekile. Ani pa kiriyamunosi abeye ka ngadwa eleleunet ngaakot kinga apak ngina eminio aberu lolap.

Tema Iriama mati kitatami ngikecekilyok daadang ngakiro nu. Tocamut ngaberu nu arukun ka angikece kilyok.

Ngakingiset ke kecoran neni angulu eteete abolya

1. Nyo egelegelyakatar ngilapio a ngaberu a ngauni anu?
2. Nyo apolou a ngaakot anguna ebukosi apak ngina eyakar aberu lolap?

Nguna buroro

Ani kirikakis ngikiteok, abongonokin, toburo nai ekecoran ngakiro nguna apolok:

Egelegelyaaka ngirwa ke korobe angaberu alotooma lolap. Ngaceberu epete lolap alo kiding ngirwa 26 tar 32, nai epedorete auruwan kori aoyaar. Mam ibore erono. Angolo lap ilelebunun ngaokot naperit ka aberu akidarit ikoku erai kiryamun abeeye ka ngadwa epoti aberu. Ani pa kiryamun abeeye ka ngadwa, elelunete abeeye ka ngakot kinga apak ngina eminio aberu lolap. Togeut nabo ngaokot akilelebunun naperit ikotere elap ngoloce.

Atutubet ngina a 3

Ebongorete Dengel, Iriama ka Nagit ka ngikecekilyok Lomer, Amei ta Koriang neni a Munyes. Elimokini Iriama ngikilyok ebe elosi Munyes akitatam ikes nguna eyakaunonotor ngaberu lolap. Tokyenata ngikilyok temasi nyo ikiyaunitere isua nege; erae aminore lolap ngakiro a ngaberu. Tema Dengel mati ngikilyok dang eyenete nguna etakanunuyete nawat a ngabru apak ngina eyakar aberu lolap.

Tocamut nai ngikilyok topupokis.

Kingitak Munyes ngikapupok akiyotun diye keng. Kigyerok nabo ekorobe ece kwap ikwaan ka nguna ngoon egyerokinit. Kingita ngikilyok Munyes akitatamikin ikes nguna ke ekorobe ka nguna emineeneoto ngaberu lolap. Tema Koriang mam pa ayeni inges atemar ngaokot nguna ebuki abru eyai lolap era nguna amaasi kingarakis ikoku epoti aberu.

Kitalaka Amei Iriama ikotere ngakiro nu. Ikwa ekile pa ayeni inges nguna emineeneoto ngaberu lolap nai alakar inges aanyun nugu tokona. Engarakis nu inges aanyun nguna etakanunuyete naberu keng ka naberu daadang angololap. Kitwanakin nai ngikilyok temasi kelomar nai nakiyar ngina kitete tokona erae kelomakinito ngikilyok dang erwor nguna emineeneoto ngaberu lolap.

Ngakingiset nguna a ngikapupok

Totyakatyaka ngikiteok abolya angarekya a ngikaru kec. Towoikis ngikecorak angina rek lo ngarekya nugu.

1. Nyo isyoma iyees anabolo angina ka akolongit ana?
2. Nyo atyaketait alotooma eminare lolap ka ekorobe ka aberu?
3. Nyo erae ejaa ka dang nyo itodunit inges?
4. Ani pak alottoma ekorobe ka aberu elomunia abeye naperit?
5. Wori epedoria aberu apot?

Nguna buroro

Ani kirikakis ngikiteok abolya, abongonokin, toburo nai ekecoran ngakiro nguna apolok:

Anabolya aponi iwon taanyunae ebe elap iges ngirwa ngulu eyakar aberu nakiro angaberu (iiya).

Ekorobe iges ngirwa ngulu ingarenito ngarwa nguna ageunia aberu akimin lolap tar kitodolokinoi ageunet akimin elap ngoloce. Ngakipi nguna ejae aberu erai emacar ngolo itoduinet aberu ngina auri. Itoodiuni akija/akibuk atemar etemokin aberu apot. Eleleuni abeeye alo kiding elap ekorobe ka eberu alotooma elap. Inges atemar epedori aberu apotiyor alokiding ekorobe keng alotooma elap.

Agolokinet

- Nyo ilosete iyes akitiya ngakiro nguna iryamut iyes nakolongit na? (Tocamak ikes tobongokis).
- Tolimok ikes to tamamakith ngitunga nguini ngulu elosete ikes amoria ngakiro nu.
- Tolimok ikes tolimonokis ngikecekidunyet ngirorwa a ngitunga angulu elosete ikes amoria ngakiro nu.
- Kitalaka ikes anguna ka aponare nabolya na ka akorar ngakiro nu lobuku.

ABOLYA: TOYEUTU IYES DANGAKUS BOLYA!

Akitigipikinet abolya: Erae Natalie aberu ngina sorokit ngina iitanit aanyun nguna eyakaunonor ngaberu lolap. Iwarit inges ngiditunga ngulu eyenete ngakiro nu.

Ngakingiset nguna emaikina kingitae ngiketeok abolya

Totyakatyaka ngiketeok abolya anarekya a ngikaru kec. Towoikis ngikecorak ngarekya nu. Kingit ngakingisit nu. Kiyatak iyong dang ikwa ekecoran ngadi kingithingitheta ikotere nguna apot to takanut a nabola.

1. Nyo ibu iyong taanyu itee abolya na?
2. Anu kicket ilimokini iyong ngikabolyak ka abolya ana?
3. Anu tyokisyo aloo buku yok eryamunito ngitungu ikotere ngakiro nguna etapito aminore lolap?
4. Ikokinio esubakinio ngatyokisyo nu ai?

Agolokinet

- Nyo ilosete iyes akitiya ngakiro nguna iyanyut iyes nakolongit na? (Tocamak ikes to-bongokis).
- Tolimok ikes totamut ngitunga nguini ngulu elosete ikes amoria ngakiro nu.
- Tolimok ikes tolimonokis ngikecekidunyet ngirorwa a ngitunga angulu elosete ikes amoria ngakiro nu.
- Kitalaka ikes anguna ka aponare nabolya na ka akorar ngakiro nu lobuku.